

ΚΛΕΙΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ

ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΖΙΑΙ.

Τόμος Γ'.
ΑΡΙΘΜ. 13 (61).

Συνδρομή, ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1 Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους, ἐξέμνητος μόνον
καὶ προπληρωτὶα: Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ἢ μάγκ. 8.

ΕΤΟΣ Γ'.
τῇ 1/13. Ἰουλίου 1887.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ.

Ἐγεννήθη ἐν Ἀγίᾳ Μαρίνᾳ, χαριέσση κωμοπόλει οὐ μακρὰν τῆς πρωτευούσης Μυτιλήνης, ὑπὸ πατρὸς Κρητὸς καὶ μητρὸς Λεσβίας κατὰ τὸ ἔτος 1834. Νεώτατος ἀπεστάλη εἰς Ἀθήνας, ὅπως τύχῃ εὐρυτέρας μορφώσεως ὁ ἀγγιχνοῦστας παῖς, πατρικῆς δ' ὄντως ἔτυχεν αὐτόθι ἀγάπης καὶ ἐνθαρρύνσεως παρὰ χρηστοτάτων καὶ ἐντρίβεστάτων περὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν ἐλληνικὴν γλῶσσαν διδασκάλων.

Τὴν Πρωτεύουσαν διέπνεεν ἔτι ἡ μυροβόλος τοῦ Ἀγῶνος αὔρα, τὰ ἀπείριττα κοινωνικὰ ἥθη ἐκράτυνεν ἀνδρικὸν φρόνημα καὶ ἀληθινὴ φιλοτιμία, ὁ δὲ κόσμος τῶν λογίων ἀπετέλει μίαν, σεμνὴν καὶ ἀδιαίρετον οἰκογένειαν, ἐν τοῖς κόλποις τῆς ὑποίας ἀνετράφη πᾶν ὅ,τι σήμερον, ἐπιζήσαν ἢ μὴ παραγκωνισθέν, εἶνε τὸ σέμνωμα τῆς ἀναγεννωμένης παρ' ἡμῖν ἐπιστήμης καὶ φιλολογίας.

Καταπληκτικὴν ἀνέπτυξεν ὁ νεαρὸς σπουδαστὴς δραστηριότητα ἀπὸ τῶν πρώτων ἔτι μελετῶν αὐτοῦ, εὐνοούμενος μὲν παρὰ τῶν γεραρῶν καὶ σοφῶν τότε διδασκάλων, διακρινόμενος δ' ἐν τοῖς συνηλικιώταις διὰ τὴν πολυμαθεῖαν, τὴν πολυγλωσσίαν καὶ τὴν ἄλλην αὐτοῦ εὐφυΐαν καὶ ἐμβριθείαν. Ἦκμαζε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς φοιτήσεως τοῦ ἐφήβου Βερναρδάκη ὁ φιλολογικὸς ἀγὼν μεταξὺ τοῦ δεινοῦ

μὲν περὶ τὰς λογομαχίας, ἥκιστα δὲ δυνατοῦ εἰς τὰ γράμματα Χρυσοβέργη καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀσωπίου. Εὐτόλμως προσῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὡς ὑπέρμαχος τοῦ Ἀσωπίου ὁ Βερναρδάκης καὶ διὰ τοῦ „Τρωγαλίου τοῦ Δοκσιδόφου“, εὐοιωνίστου ταύτης ἀπαρχῆς τῶν μετέπειτα καὶ μέχρι σήμερον φιλολογικῶν θριάμβων του, κατεσίγασε τὸν ἀντίπαλον. Ὡς φοιτητὴς ἐπίσης μετέφρασε καὶ ἐξέδωκεν εἰς ἴδιον τόμον

τὴν „Ἱστορίαν τῆς Ρωσσίας“ ὑπὸ Δημητρίου Καντεμίρη, ἥτις καὶ σήμερον πρόκειται ὡς ὑπόδειγμα γλαφυρᾶς καὶ πιστῆς μεταφράσεως. Τὴν ἀσυνήθη ταύτην τοῦ νέου πολυπραγμοσύνην καὶ ἀρετὴν ἐκτιμήσας καὶ προῖδων τὸ ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ μέλλον ὁ ἀείμνηστος Μανούσης, ἐπεδαψίλευσε τῷ Βερναρδάκῃ πᾶν εἶδος εὐεργεσίας, ὡς ἴδιον υἱὸν ἀγαπήσας καὶ ὁδηγήσας αὐτόν. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖ ὅ,τι ἰσχυρίσθημεν ἀνωτέρω περὶ τῆς ἐξόχου ἀρετῆς τῶν πρώτων ἐκείνων τοῦ Ἑθνικοῦ διδασκάλων.

Τότε ἐπίσης ἤκμαζε καὶ ὁ Ποιητικὸς διαγωνισμός, ὃν καὶ αὐτὸς ὁ μουσοτραφὴς Ὁδων πολλάκις ἐτίμα διὰ τῆς ἐνθαρρυντικῆς παρουσίας του, καὶ ὅστις ἐξέθρεψε πάντας ὅσοι διεκρίθησαν τότε εἰς ποιητικὰ δοκίμια. Πρῶτον ποίημα τοῦ Βερναρδάκη ἦν ὁ „Πλάνης“, ἔπος, ἐπαινεθὲν θερμῶς ὑπὸ τοῦ εἰς-

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ.

Πρώην Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ὁδων.

ηγητοῦ Φιλίππου Ἰωάννου, ἀνδρὸς ὁμολογουμένως λίαν φειδωλοῦ περὶ τὰ ἐγκώμια. Δεύτερον ποίημα σταλὲν εἰς τὸν Διαγωνισμὸν καὶ παμψηφεί βραβευθὲν ἦν ἡ περιφημος „Εἰκασία“. Τὸ ὄνομα τοῦ Βερναρδάκη περιβλήθη ἤδη τὴν ὥραίαν ἐκείνην αἰγλήν νεκροῦ τῶν Μουσῶν ἱεροφάντου, τὰ βέλτιστα εἰς τὸ μέλλον ὑπισχνουμένου, ὅταν δέ τις ἀναλογισθῇ τὴν ὄντως ποιητικὴν ἐκείνην ἐποχὴν τοῦ φιλολογικοῦ ἡμῶν βίου καὶ τὴν συμπαθῇ προσήλωσιν, μεθ' ἧς ἡ κοινωνία παρηκολούθει τὰς προόδους τῆς νεολαίας, καὶ παραβάλλῃ τὴν σημερινὴν τῶν πραγμάτων τροπὴν, δὲν θὰ δυσκολευθῇ νὰ ὁμολογήσῃ μετ' ἀθυρίας, ὅτι τρίτην ταύτην μετὰ τὸν Ἀγῶνα γενεὰν ὑπολειπόμεθα κατὰ πολλὰ καὶ τῆς δευτέρας ἐκείνης.

Σύγχρονοι πρὸς τὰς πρώτας ταύτας ποιητικὰς δάφνας ὑπῆρξαν αἱ περὶ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης θεωρίαι τοῦ Βερναρδάκη, αἵτινες ἔκτοτε ἀνέδειξαν αὐτὸν ἀρχηγέτην τοῦ ὕγιεστερου περὶ τὰ τοιαῦτα συστήματος, ὅπερ ἐκ πολλῶν ἔκτοτε ἀφορμῶν προσεκτίσαστο ἀναφαίρετον κύρος καὶ θὰ κατισχύσῃ ἐπὶ τέλους. Τὰς περὶ γλώσσης ιδέας του, ὡς πρὸς τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν, ἀπλοῦς ἔτι φοιτητῆς, ἐδημοσίευσεν ὁ Βερναρδάκης ἐν τῇ „Ἀθηνᾷ“, αὐτὰς ταύτας ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον πρεσβεύων καὶ ἀσπαζόμενος. Σκηπτουῆχος αὐτὸς ἀναμφισβητήτως τῆς συγχρόνου παρ' ἡμῶν καλλιρρημοσύνης καὶ τῆς μόνης ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνεκτῆς ὀρθοεπειάς ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ψῆφον πάντων τῶν σήμερον ἀκουομένων καὶ ἀναγινωσκομένων, ἀνευ βέβαια ἀνεξέρειν-νῶν λόγων ὑποταγῆς.

Εἰς τοιοῦτους ἀγῶνας καὶ μελετήματα ἀσχοληθεὶς κατὰ τὸν ἐν Ἀθῆναις φοιτητικὸν βίον του ἦλθεν ὁ Βερναρδάκης κατὰ τὸ 1856 εἰς Γερμανίαν, δεινὸς ἤδη περὶ τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν καὶ γνώστης τῆς γερμανικῆς, ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς, καὶ ἐπέδωκεν εἰς φιλοσοφικὰς κυρίως μελέτας. Ἐδῶ ἔλαβε καὶ τὸ πτυχίον τοῦ Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας, φοιτήσας εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Μονάχου ἰδίως καὶ τοῦ Βερολίνου καὶ ἀγαπηθεὶς ἐπίσης καὶ τιμηθεὶς ὑπὸ τῶν περιφανεστάτων Γερμανῶν διδασκάλων του, οὐχὶ — ἐννοεῖται — βοηθείᾳ τοῦ φίλου τύπου, τοῦ ἐνταῦθ' αὐτοῦ καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ τῆς προσωπικῆς ἀξίας του. Ἐν Μονάχῳ ἐξέδωκε τὴν „Μαρίαν Δοξαπατρῆ“ μετὰ τῶν μακρῶν ἐκείνων καλολογικῶν προλεγομένων, ἐν οἷς πραγματεύεται τὸ ζήτημα τῆς καθ' ἡμᾶς δραματοποιίας, ὁποῖον δηλ. πρέπει νὰ ᾖ τὸ ἑλληνικὸν δράμα καὶ θέατρον. Ἐν Γερμανίᾳ ἐπίσης ἐξέδωκε καὶ τὰς „Κυψελίδας“, τὸ ἀρχαιοπρε-

πὲς ἐκεῖνο ἔργον, ὡραῖον καρπὸν τῶν ὡραίων περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ἀρχαιότητος μελετῶν του.

Μετὰ πενταετὴ ἐνταῦθα διαμονὴν κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1861, ὅτε καὶ διορίσθη Καθηγητῆς τῆς Γεν. Ἱστορίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, διαδεχόμενος τὸν αἰδιδυμὸν Μανούσσην. Αὐτὸ τοῦτο θρίαμβος ἦν ἡ διδασκαλία τοῦ Βερναρδάκη ἐν τῷ ἀνωτάτῳ Ἐκπαιδευτηρίῳ, ὁποῦ παρητήθη τῷ 1869 καὶ μεταβὰς ἐγκατεστάθη ἐν Μυτιλήνῃ. Δὲν εἶνε τὸ οἰκογενειακὸν τοῦτο Ἀνάγνωσμα ὁ τόπος, ὅπου πρέπει νὰ κριθῶσι, καὶ θὰ κριθῶσιν ἡμέραν τινὰ μετὰ πολλῶν ἄλλων συναφῶν πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῶν ἐκπαιδεύσεως ζητημάτων, οἱ λόγοι καὶ τὰ θλιβερά αἰτία, οἷς ἐπηκολούθησεν ἡ ἀξιοπρεπὴς ἀποχώρησις τοῦ Βερναρδάκη ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου, οὔτινος ὑπῆρξε τὸ γνησιώτατον θρέμμα καὶ τὸ ἀληθινὸν σέμνωμα. Πᾶν ὕγιες τοῦ ἔθνους στοιχεῖον, πᾶς ὁ ἀποστρεφόμενος τὰ εὐεξήγητα τῶν σπουδαρχιδῶν ληρήματα, μετὰ κατηφείας ὁμολογεῖ τὴν ἀδικίαν, ἥτις ἐγένετο πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅπερ ὁμοίους κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν παιδείαν δὲν ἔχει πολλοὺς νὰ ἐπιδείξῃ τὸ δυστυχοῦν αὐτὸ ἔθνος.

Σειρὰν ἑλὼν σοφωτάτων διατριβῶν ἐδημοσίευσεν ὁ Βερναρδάκης ἐν τῇ „Πανδώρα“, ἀλληλοδιαδόχως δ' ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης ἐν τῇ „Νεᾷ Ἡμέρᾳ“ καὶ ἄλλοις περιοδικῶς, διαφόρους ἔχων κατὰ καιροὺς τοὺς ἀντιφρονοῦντας. Τῷ 1865 ἐξέδωκε τὴν „Μερόπην“ του. Τῷ 1866 ἐξέδωκε τὴν *Γραμματικὴν* του μετὰ τῶν προλεγομένων ἐκείνων, σφοδρῶς κατακριθεῖσαν, πάντοτε ὅμως περιζήτητον καὶ ὑπὸ πάντων μελετωμένην. Τῷ 1867 ἐξέδωκε τὸν Α'. τόμον τῆς Γενικῆς Ἱστορίας του, σύντομον, ἀλλ' ἄρτιον ἔργον τῆς ἀριστοτεχνικῆς χειρὸς του. Τῷ 1870 ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσεν τὴν βραβευθεῖσαν Κατήχησίν του, διδασκάλους τε καὶ μαθητὰς τῆς ἔξω Ἑλλάδος εὐεργετήσας.

Ὁ Δημήτριος Βερναρδάκης ἀπὸ χρόνων καταγίνεται εἰς τὴν συγγραφὴν γιγαντιαίου ἔργου, αὐτὴν, ὡς λέγεται, τὴν νεωτέραν ἡμῶν γλώσσαν ἔχοντος θέμα ὑπὸ φρασεολογικὴν κυρίως ἐποψίν, μετὰ χαρᾶς δ' ἤκουσε πρό τινας ὁ φιλολογικὸς κόσμος ὅτι ἡτοίμασεν ἤδη τὸν πρῶτον τοῦ „Εὐριπίδου“ του τόμον.

Ἐστὼ βέβαιος ὅτι οἱ κόποι του καὶ ἡ γόνιμος ἐργασία του θ' ἀποβῶσι χρήσιμοι εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν. „Ἀλλὴν ἀμοιβὴν οὔτε ἔχει οὔτε δύναται νὰ ἐλπίσῃ παρ' ἡμῶν πᾶς φιλόπονος καὶ ἑαυτὸν σεβόμενος λόγιος“, καθὼς ἔλεγεν ἄλλοτε ὁ ἴδιος.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΜΕΡΑΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ὑπὸ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Vischer.

(συνέχεια).

Τόσον ζωντανὰ εἶνε τὰ πνεύματα τῆς ἀρχαιότητος, τὰ παρακολουθοῦντα τὸν ὁδοιπόρον μας. Ἡ ζωηρὰ ψυχὴ του ἐνδιατρίβει μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνδιαφέροντος ἐνώπιον τῶν περιωδέντων λειψάνων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, πρὸ τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Πραξιτέλους ἐν Ὀλυμπίᾳ, πρὸ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἔργων τῆς ἀθηναϊκῆς Ἀκροπόλεως καὶ τῶν λειψάνων τῶν ἐξόχων ἔργων τοῦ Φειδίου. Χαριέστατα δὲ περιγράφει τὴν ἀπὸ Ἀνδρισταίνης μέχρι Φιγαλίας ἱππασίαν, τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐπὶ τῆς μονήρους ὀρεινῆς ἀνωφερίας, τὸ θέαμα τῶν ὀρέων τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς θαλάσ-

σης. Ἀλλὰ δὲν ταξιδεύει ὡς ἀρχαιολόγος· πᾶσαν λεπτομερεστέραν περιγραφὴν ἐπαφίνει εἰς τοὺς εἰδήμονας τῆς τέχνης, τοὺς περιηγητὰς, καὶ δὲν θέλει νὰ ἐπαναλάβῃ, ὅτι ὑπάρχει γεγραμμένον ἐν τῇ πρώτῃ τυχούσῃ ἱστορίᾳ τῆς καλλιτεχνίας. Τὸν ναὸν τῆς Φιγαλίας ὀκοδόμησεν ἰδίαις δαπάναις ἄσημῆς τις πόλις διὰ τοῦ πρώτου ἀρχιτέκτονος τῆς Ἑλλάδος, τοῦ δημιουργοῦ τῶν θαυμασίων κτιρίων ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Ἰκτινίου. Διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον ἀκριβῶς ἐκτιμᾷ τὸ ἔξοχον τοῦτο τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἔργον, θεωρῶν αὐτὸ ὡς μάρτυρα τοῦ παρὰ τῷ ἑλλη-